

(המשך עמוד 77)

אני אוהב את איציק כרמי, את אב. יהושע וסיפור אחד או שניים של כותבים אחרים, אבל לא אליהם אני מתכוון. אני מתכוון לבלונים נפוחים כמו פינחס שדה, המשוחח עם אלוהים המושג פנמים ביום פרסום-פרסון, ולשחקנים אחרים המביצים את מקטרת החשיבות בלינה שלו או בליגות ב"ת וגומ'ל, שתלמידות ספרות שנה ראשונה מאוננות על גיבוריהם המביצים כעניים בזהות מתוך מיכלי פורמאליזם ברכיכה קשה וכריכה רכה. וחזן מזה נרית, רנית, או מלי, יכול להיות שפני חס שדה סידר לך את הפגישה הראשונה שלך עם אלוהים. סאחה! שיהיה לך לבריא! תבלי... ולאחר הערות מסוג זה אין פלא שבן-אמוץ אינו אהוד על ה"מיסד הספרותי. להיות הנרי מילר של דור הפלמ"ח מעניק מעמד חוצצפופרתי דומה לזה של פורץ-הגדר הוקן שבסופרי אמריקה. ובאיכות רעיונותיו אין בן-אמוץ נופל ממילר, כפי שהוא כותב: "לי, למשל, לא מפרע שהחרדים הקנאים — כפי שיופיעו דבר מספרים — מוזינים את נשותיהם כפועל לחורבן המכסה את גופן, ולא איכפת לי (כאמרת לא איכפת לי) אם משה דיין יזין מרמתי מוויאז'ה רוקפלר מוויאז'ה מצרית בת שלושת אלפים שנה. שיבלה! כל אחד והכסף המיוחד שלו..."

"אני חושב ברגע זה על בתי הגדולה נועה ועל פגישתנו הראשונה בפאריס..." פותח בן-אמוץ את נסיונו לפרק סופית את הקשר המישפחתי. המחבר משחק ב"שיחור מצבים בלתי קיימים בינו לבין בתו ושואל: "למה שהורים לא יקיימו יחסים עם ילדיהם אם וכאשר שני הצדדים רוצים בכך? כן. אני מתאר לעצמי שאתם מודעושים מעצם המחשבה על אפ" שרות נוראה כזו. אני לא מנסה להטריף או לעורר יחסי-מין כאלה. כאמרת שלא. אני בסך הכל רוצה להבין למה גם אני מתחלחל כאשר עולה בדעתי מחשבה כזו... חזן מספרי חוק ומישפט לא הצליח למצוא ספרים העוסקים בשאלה הזו, והצד המישפטי לא מעניין אותי..."

בן-אמוץ מותיר קצה של חוט לסיפור הבא, כאשר הוא כותב: "ולא סיפרתי כאן על בתי אפילו שילדה לפני עשר שנים את נעמי, את בת הזקונים היפה והחכמה שלנו. חיותי עם בתי חיים מרתקים ופזריים, חיים קשים כשאלו וכלתי נשכחים בינפנים. חמש או שש שנים חיינו יחד לפני שנפרדנו כחברים טובים וכל אחד מאיתנו פנה לדרך והתחיל מעגל חיים חדש..."

התיקוה היא שסיפור הבא של בן-אמוץ יהיה בלי הפילוסופיות שלו, אלא סיפור חיים אמיתי ועסיסי, כפי שרק דן בן-אמוץ יודע לכתוב בעברית.

ביקורת

ביאליק האנושי

ביקורת השירה והספרות בארץ פיתחה בשנים האחרונות נטייה, לעסוק יותר ב"נבכים הפסיכולוגיים של המשורר ח"כ" ביאליק, תוך הסתמכות על שורות בר דמות, מאשר בשיריו גופם. ספרו של אהרון מזיא "ביאליק האחד — בסובכי פרשנות ומחקר, שראה אור באחרונה מספטמבר גישה חדשנית זו בחורה אל הממד האנושי של המשורר הלאומי.

אהרון מזיא כופר גם בגישתם של חלק מהמבקרים, ובעיקר במערכת החינוך, הינוטים להציג את ביאליק כמשורר העיירה המזרח-אירופית — ועולה בידו להציג, בכישרון רב, את הקוסמופוליטיות של שירת ביאליק, למרות שורשיו בעברית ובתרבות היהודית.

שמונה שירים חשובים של ביאליק ניב"ז חנים בספר זה (מתי מדבר, מגילת האש, על השחיטה, בעיר ההריגה, אכן גם זה מוסר אלוהים, ידעתי בלי עתפל, בשדה, לפני ארון הספרים) באמצעות הארוס

• אהרון מזיא — ביאליק האחד — בסובכי פרשנות ומחקר; הוצאת רשפים; 150 עמודים (כריכה רכה).

שבשירת ביאליק, כוחו הנבואי, משוררותו ועוצמת התיאור של כאב העם, לטענת מזיא, "הפרשנות הרעיונית של, מתי מורכב טעונה בדיקה", כאשר מתי המדבר מסמך

לים, בעיניו, יותר את הקוסמופוליטיות מאשר את עם ישראל. שורות כמו: "בלע הישימון לנצח את הד תרועת דור המעור" זים. / מחקו הסופות את עקבות שעליהם מחירי הציה..." מכוונות יותר לניקית התרבות המערבית משורשי ישראל, מאשר סימול היהדות בלבד. כמוי מדבר, גם התקפתו של פתן הנמר נראית בעיני מזיא כ"סמל השפלות, האספסופיות..." ולבסוף, כמוכן, ש"מרד מתי המדבר אינו מרד ציוני..." כפי שמקובל להציגו במערכת החינוך הממלכתית.

שורות כמו: "ואם יש צדק — יופיע מיד..." / או "אין טעם כמותכם כמו אין טעם בחייכם..." מוליכות לאן שמוליכה רוב שירתו של ביאליק, וגם חזן; למס" קנה ש"אפילו בעולם, התרבות העולמית של אירופה הנאורה אין מקום ליהודי ואף ליגונו ולדמעות. וחבל להראות, ואין להר" את, את הצער היהודי לא לחיות-אדם ולא לליברלים המתחפרים ומתעלמים מ"צרת היהודים..." וכאן מביא מזיא את סערת התוכחה והזעם של שירת ביאליק, כפי שאלה מגיעים לכדי ביטוי באן גט זה מוסר אלוהים וידעתי בלי עתפל ואת המפולת הבאה על יהודים שהתמסרו לאי-דיאלים כלליים, "ובחזק אכן זרה את נפי שכם תשקעו..."

הפרק האחרון בספר נושא את הכותרת התלוש — לפני ארון הספרים והוא מתאר את דמות אחד המאפיינים העיקריים של

חיים נחמן ביאליק
פנינים שחורות

הספרות העברית, דמות התלוש — כפי שזו באה לידי ביטוי שירי לפני ארון הספרים. "אביטה, אראה — ולא אכירי כם, זקנים — / — כחרוזי פנינים שחורות, ניתק חוטם, / מורכב לי; נת אלמנו רפכם / וכל אות ואות לנפשה היא יתומה — היני כהתה אם אוזני ככדה? / או אתם רקב אתם, מתי עולם, / ושירי אי לכך עוד בארץ חיים..."

ביאליק האחד מציג שוב את ריקנות כלי הלימוד של מערכת החינוך, בנוסף התר" דעה היהודית, אשר משניאים את ביאליק ומעוותים אותו באוזניו ובעיני התלמידים. אם לא תיערך רחוקיה בנושא לימודו של ביאליק, ואם לא יועתק מתוך סד המוות של הגיונו היהודי המזרח-אירופי והפך משורר קוסמופוליטי, יצטרף ביאליק, כי אבותיו, לארון הספרים.

קלסיקה

ויליאם כרמי

ט(שרני) כרמי, משורר שולי בקריית ספר שלנו, ששירתו רבת יומרות ונטולת ערך פורה כלשהו, הוכיח שוב, שלמרות היותו משורר גרוע שבגרועים, הרי הוא מתרגם בינוני. הפעם הוא עשה זאת ב"תירגום מידה כנגד מידה, מחזונו של ויליאם שיקספיר, שראה אור החודשי, תירגומו של כרמי הוא מניח את הדעת, למרות שהוא משולל הוירטואוזיות וידע עתי-הלשון להביא שיקספיר בעברית על-יונה ופשוטה כזו של ח"כ ביאליק (ראה: ביקורת). ההקדמה של צבי יגנדרוף, מרצה באוניברסיטה העברית, כרמי פיר

ויליאם שיקספיר
מידה כנגד מידה

סם בשעתו סיפור שלו, בכתבי-העת של משרד-החזן אריאל — נראית כתמורה הולמת למעשה פירסום הסיפור, מבלי ש"יהיה בכוחה לחדש או להוסיף דבר לידיעת הקורא העברי. אין ספק שכרמי הצליח לתת שיקספיר בעברית תקנית, אך יחד עם זאת, אין התירגום מרגש או מפעים. מה שמרגש הוא הרהב שבו מקדיש כרמי את מחזונו של שיקספיר לבנו דניאל, והבימום העצמי שבו הוא מלאה את הקורא בסופו של הספר, ברשימה תחת הכותרת: "מסיפרי ט. כרמי, שאליה הוא טורה אפילו להוסיף את רשימת תירגור מיו. באמת חוסר-טעם.

שירה

גם סולמי במשוררים

בטרקלינים לספרות ובכתבי-העת המפרי סמים שירה, איש אינו מכיר את שמו של טוביה סולמי. בשכונת-התיקוה, שבה לא קוראים את עכשיו, סימן קריאה ימאניים, ביטאונה של אגודת הסופרים — מכירים את המשורר טוביה סולמי. שלוש שפריו בטרם גשם, תפילה לגולים בעולמם ושתי גדות למוצרה... הינם ספ" רישירה לכל דבר. שירתו מעידה שהם דובר במשורר רגיש, שהצליח ליצור מס" בינו עולם של מלא, מחומלי הסכיבה שלו. שיריו של סולמי נעים בין הקטבים — שירי-אהבה ושירי-מחאה, שירי-מלל חמה ושירי-שלום. וכולם בעברית רהוטה, שבכוחה לעורר קינאה במשוררים מיקצור עיינים רבים.

שורות כמו: "יש יום כיפורים שאין לו כיפורים / וליל סליחות שאין עליו סליחות..." מוליכות משירים של מיסגרת ח"י צוגנית עד לשורות כמו: "הריני מוכן ומוזמן / בכל עת ובכל זמן... / קחו ממני כל מה לי / קחו הלכנו ואף גלילי / הר ציון ושמונת הנגב, / גדות הירקון וכיכר עין גב, / קחו את ארץ ישראל..." תערובת של חוויות אישיות וחוויות פוליטיות שזורה בשיריו של סולמי. ובמכלול זה, עברית צחה, המפי קה שורות כמו: "אין ענבים בגפן / ואין תאנים בתאנה / נשבר יצול ואוי / פן / לא ידע איש התהנה..."

טוביה סולמי הוא משורר-זעם ששירתו נובעת כמאמר מגדות המוצרה. מרחבות שכונת-התיקוה. הוא מטית את זעמו

• ויליאם שיקספיר — מידה כנגד מידה; הקדמה: צבי יגנדרוף; נוסח עברי: ט(שרני) כרמי; הוצאת ספרית פועלים + המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, ה" מופעל לתירגום ספרי מופת; 167 עמודים (כריכה רכה).

• טוביה סולמי — בטרם גשם (72 עמ'), תפילה לגולים בעולמם (83 עמ'); שתי גדות למוצרה (80 עמ'). כולם ראו אור בהוצאת אפקים, רח' קרני 21, רמת-אביב, תל-אביב.

"לדון ואבירם שבכל דור" ומלגלג על הספרות העברית, שאינה נוטה לקבלו לחי"קה: "סופר ורחוב גזרו אומר: / תחבר מיכללה / ישרף כל ספר / בהם השקר / מהם הפלילה. / הכל משוררים וסופרים / מי סופר או שלול / ומי את חבורותיו / מי ישר לאל ידו / ומי ישר את דמעיו תיו..." בשיר כרם היה לתימנים מביא המשורר מכאבו: "לפנים ביכורי בצר הגר-דום / עוללותי מנקף היום הרחוב / מזעק הכרם של בני הדרום / עד מתי אפרעה את החוב... // נאלמה שכונת התיקוה / מתיקוה שנפצה מדרות / תיחל לשכינה ואחוה / אך בלב תחושה של גלות."

אין ספק, כי גם טוביה סולמי במשוררים.

אנתולוגיה ישראלית

שתי גדות למוצרה

מאת טוביה סולמי

לשכונת התיקוה

אשר בעמק אילן

דם נצב הירח

ולא שאלנו זאת מעמל

סמטאות סבוכות כרשת

ועם דרוך בקשת

ברעבונו ועצבונו

לאין מנוס.

לפריז אשר הנצחון

ולנו על המוצרה

אשר התקוה הכוזבת

כי לא תהום מתחתיו

והתהומות בגדותיו

לא בפלדה יגשרו

פאהכה אשר איננה.

שכונתי כאהל קדר שחור

אך שער לו פתוחי נחשת

ללכד עין הלך לפתות אורח

רושבי בה פהלומי רעב

מלוא פיהם שני זהב.

דעו כי בצד הרעב — השבע

בהכשלה יתמכוך שבע

בהתפללה אמן תשמע

ובקראך יש הד עונה.

ומתחת לטלאים בשר ודם

עוזקים זורמים אל לב

רחב כים יגעש כאוקגוס

ומהמו ניבו הפרחים כחממה

והשמש כמו יכפל אורה וחמה

ומהמו יחם לנו שבועתים

אף בהצותנו את הנהר

לבוא אל תוך העיר

להכנס לעיר.